

**TEOLOGIA OBRZĘDU PROCESYJNEGO DO OLTARZA CHRYSYUSA UKRZYŻOWANEGO
W *RITUALE ROMANO-SERAPHICUM ORDINIS FRATRUM MINORUM CONVENTUALIUM***

STRESZCZENIE

Temat dysertacji podejmuje zagadnienie celebracji misterium zbawienia w ruchu procesyjnym, sprawowanym przez wspólnotę zakonną Braci Mniejszych Konwentualnych. Celem rozprawy jest przedstawienie teologii zawartej w obrzędzie. Refleksja nad historią procesji, eucharystią, językiem rytu, będzie prowadzić do wydobywania ze wszystkich komponentów celebracji treści teologicznych.

Opracowanie obejmuje cztery rozdziały. Pierwszy rozdział zatytułowany: *Liturgiczne formy kultu Chrystusa Ukrzyżowanego* przedstawia rozwój kultu Ukrzyżowanego w tradycji Kościoła. Podstawowym zagadnieniem jaki podejmuje ten rozdział jest ukazanie misterium Krzyża, będącego objawieniem Trójcy Świętej. Następnie, przedstawiona jest celebracja tego misterium w życiu Kościoła. Wspólnota chrześcijańska pierwszych wieków sprawowała tajemnicę zbawienia w sakramencie chrztu świętego oraz w cotygodniowym przeżywaniu Eucharystii. Kult Ukrzyżowanego rozwijał się szczególnie w miejscach, gdzie przechowywane były relikwie krzyża, odnalezione w IV w. przez św. Helenę. Pierwszym ośrodkiem kultu krzyża była Jerozolima, następnie Konstantynopol i Rzym. Narzędzie męki Zbawiciela było otaczane czcią przez ukazywanie je ludowi, adorację i pocałunek. Krzyż obnoszono po wielkich miastach imperium rzymskiego w uroczystych procesjach przy towarzyszeniu duchowieństwa i wiernych. Wyjątkowym dniem liturgicznym poświęconym tajemnicy krzyża w tradycji Kościoła był Wielki Piątek. Dzień, w którym nie sprawowano eucharystii, ale gromadzono się wokół krzyża Chrystusa by go adorować, jako znak zwycięstwa nad śmiercią i grzechem. Inną celebracją popularną szczególnie w okresie średniowiecza stało się święto Odnalezienia Krzyża Świętego obchodzone w Kościele zachodnim 3 maja i Podwyższenia Krzyża Świętego celebrowane 14 września. Do rozwoju kultu Chrystusa ukazanego na krzyżu w okresie średniowiecza przyczyniły się zakony. Środowiska benedyktyńskie i mendykanckie posiadały własne celebracje skupione wokół *misterium Crucis*. Zakon św. Franciszka założony w XIII w. w centrum własnej duchowości postawił kult Chrystusa Ukrzyżowanego, co wyrażało się w piątkowych mszach wotywnych o krzyżu, oficjach poświęconych Męce Pańskiej i obrzędach procesyjnych sprawowanych w piątki po komplecie, formujących się prawdopodobnie w XV-

XVI w. i potwierdzonych przez ceremoniały i rytuały zakonne na początku XVII w. Pierwszy rozdział kończy analiza rozwoju procesji do ołtarza Chrystusa Ukrzyżowanego na podstawie rytuałów i ceremoniałów franciszkańskich powstałych od XVII do XX w. oraz prezentacja jej przebiegu w księdze *Rituale Romano - Seraphicum* opublikowanej przez Zakon w 1942 r.

Drugi rozdział nosi tytuł: *Analiza euchologii większej*. Ta część pracy jest analizą euchologii większej obrzędu do której zaliczono hymn *Vexilla Regis*. Utwór skomponowany przez Wenancjusza Fortunata w VII w. rozpoczyna omawianą procesję, która zmierza z chóru zakonnego do ołtarza Ukrzyżowanego Chrystusa. Treść hymnu jest poetyckim opisem wydarzeń z Golgoty i ich konsekwencji dla człowieka. W jego centrum stoi osoba Chrystusa Króla, który wisząc na krzyżu, oddając życie, obmywa ludzkość z grzechów i przywraca jej nadzieję życia wiecznego. Analiza hymnu odbywa się dzięki metodzie historyczno-krytycznej i kontekstualnej w oparciu o teksty biblijne i pisma Ojców Kościoła. Ponadto, poddano badaniu tekst literacki, gramatykę i zależności pomiędzy słowami występującymi w hymnie.

Trzeci rozdział jest zatytułowany: *Analiza euchologii mniejszej i rubryk*. Poddano w nim analizie: antyfony, wersety i odpowiedzi, modlitwy zanoszone przez prezbitera oraz formułę błogosławieństwa. Ponadto, dokonano analizy rubryk występujących w celebracji. Opracowanie tekstów liturgicznych zostało przeprowadzone kompleksowo według metody historyczno-krytycznej, kontekstualnej i lingwistycznej. Pierwszym działaniem było przedstawienie tekstu i tłumaczenia na język polski. Następnie została przeprowadzona analiza źródeł liturgicznych w celu odszukania najstarszej warstwy tekstu i wykazania w jakim kontekście liturgicznym był stosowany. Kolejnym krokiem było odnalezienie inspiracji biblijno-patrystycznych badanej euchologii według metody kontekstualnej. Dokonując analizy lingwistycznej, w pierwszej kolejności został sporządzony leksykon słów danego tekstu. Następnie przeprowadzono analizę syntaktyczną, aby wykazać budowę tekstu i zależności pomiędzy poszczególnymi syntagmami. Na podstawie analizy syntaktycznej wykazano strukturę euchologijną. Kolejnym krokiem było przeprowadzenie analizy semantycznej, polegającej na wykazaniu semantycznego znaczenia poszczególnych słów lub zdań. Ostatnim punktem badania tekstu było dokonanie analizy pragmatycznej. Jej celem było przedstawienie znaczenia tekstu dla wspólnoty celebrującej omawiany obrzęd, czyli wykazanie co komunikuje wiernym dany tekst.

Rozdział trzeci kończy paragraf zatytułowany: *Rubryki w służbie liturgii*. W tej części pracy zostały zbadane rubryki obrzędu. Analizując ich przesłanie wykazano funkcje jakie pełnią w celebracji. Następnie przedstawiono teologię znaków zawartych w rubrykach według kodów w jakich zostały zamieszczone.